MINISTERUL EDUCAȚIEI
LIBRIS We know books
LITERA

Liliana Zascheievici
Nicoleta-Laura Crețu
Tamara Mănatu
Elena Nedelcu
Maria-Dorina Stoica

Educație socială 5

Manual pentru clasa a V-a

LIBRIS | We know books

Cuprins

UNITATEA 1
Dreptul la informare. Formularea de întrebări 7
Competențe specifice: 1.1, 1.3, 2.1.

Dreptul la informare. Ne mirăm! Ne întrebăm! 8
Ne informăm responsabil.
Pe cine și cum întrebăm? 10
Recapitulare 13
Evaluare 14

UNITATEA 2
Argumentarea unui punct de vedere personal 15
Competențe specifice: 1.2, 1.3, 2.2, 2.3.

Fapte și opinii 16
Copiii au dreptul la opinie!
Schimbăm, comparăm, respectăm opinii diferite! 19
Cum ne formulăm opiniile? 23
Susținem opinii, cântărim argumente.
Condiții de acceptare a unui argument 26
Fii liber! Fără prejudecăți, fără discriminare! 29
Recapitulare 33
Evaluare 34

UNITATEA 3
Drepturi și responsabilități ale copilului 35
Competențe specifice: 1.2, 1.3, 2.2, 3.1, 3.2.

De ce avem nevoie de drepturi pentru copii?
Convenția cu privire la drepturile copilului 36
Cine sunt eu? Dreptul la identitate 40
Am drepturi și responsabilități în familie.
Dreptul la familie 43
Dreptul la educație 46
Dreptul la joc și la activități recreative 49
Dreptul la securitate și protecție socială 52
Nu violenței! Dreptul la protecție împotriva violenței, abuzului și exploatării 55
Protecția mediului, condiție a vieții 60
Copiii, promotori ai propriilor drepturi 62
Școala ca spațiu de exprimare, exercitare și asumare de către copii a drepturilor și responsabilităților 65
Recapitulare 68
Evaluare 70

UNITATEA 4
Respectarea, apărarea și promovarea drepturilor copilului 71
Competențe specifice: 1.2, 2.1, 2.2.

Copii în situații de risc 72
Instituții guvernamentale și interguvernamentale – rolul statului în realizarea securității și protecției sociale 76
Organizații nonguvernamentale – rolul societății civile 79
Recapitulare 81
Evaluare 82

UNITATEA 5
Proiectul educațional 83
Competențe specifice: 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2.

Cum alegem tema proiectului? 84
Cum scriem un proiect de sprijinire a drepturilor copiilor? 86
Derularea proiectului. Activități concrete și modalități de a le evalua 90
Evaluarea finală și promovarea proiectului 95

LIBRIS We know books

UNITATEA 1

DREPTUL LA INFORMARE. FORMULAREA DE ÎNTREBĂRI

- ✓ Dreptul la informare. Ne mirăm! Ne întrebăm!
- ✓ Ne informăm responsabil. Pe cine și cum întrebăm?

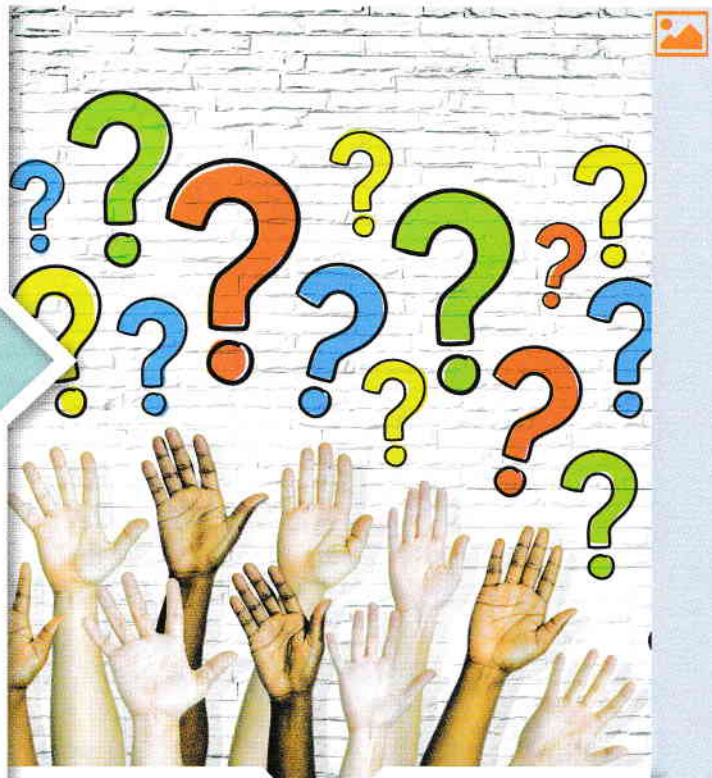

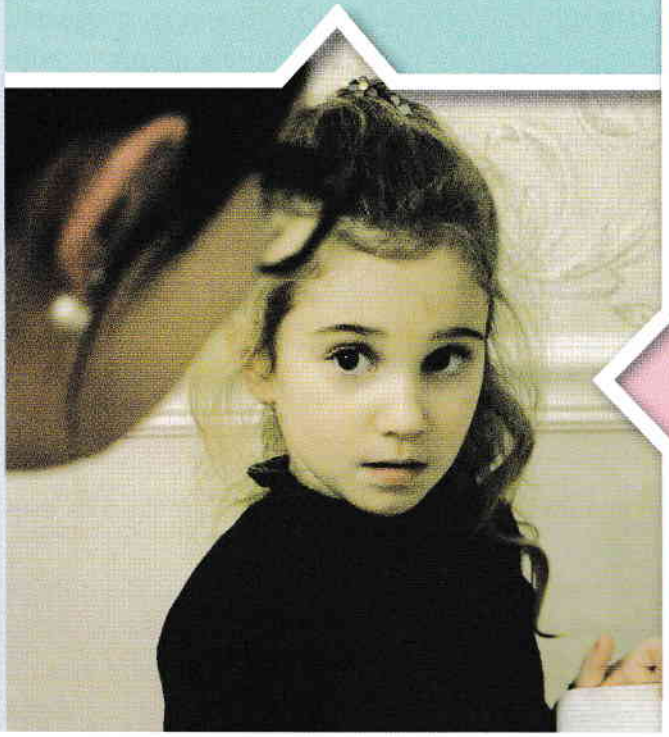

Cel mai important lucru este să nu ne oprim niciodată din a pune întrebări.
Albert Einstein (1879–1955)

Copiii au dreptul de a se informa și de a-și exprima liber opiniile.
(*Convenția cu privire la drepturile copilului*, art. 13)

Competențe specifice: 1.1, 1.3, 2.1.

LIBRIS We know books

DREPTUL LA INFORMARE. NE MIRĂM! NE ÎNTREBĂM!

Știai că...?

- La 20 noiembrie 1989, majoritatea statelor lumii au adoptat **Convenția cu privire la drepturile copilului.** În acest acord se precizează că, indiferent de vârstă, copilul are dreptul la informare și la exprimarea **opiniei** proprii. Aceasta înseamnă că este liber să pună întrebări.



Descoperim



Este posibil ca niciodată să nu-ți fi pus problema dacă este bine sau nu să te miri, dacă este bine sau nu să ai întrebări. Aceste lucruri le faci oricum în mod obișnuit. Le fac toți copiii.

Ce nu știi este că nu dintotdeauna copiii au avut acest drept. În Roma antică, *infantia* (copilăria) era etapa vieții în care nu puteai vorbi.

Credința vremii era că un copil nu știe să vorbească și nici să se exprime corect. Din acest motiv, întrebările copiilor treceau neobservate.

Astăzi copiii fac propriile descoperiri, ghidați de curajul de a pune întrebări și de atenția față de ceea ce se întâmplă în jur. Întrebările sunt ca o cheie magică: ele deschid porțile zăvorâte ale cunoașterii. Toți marii savanți mărturisesc că mirarea și întrebările potrivite i-au dus spre marile lor descoperiri. Accesând linkul *https://www.totb.ro/10-inventatori-adolescenti-care-au-facut-lumea-mai-buna-in-2013/* te poți informa despre invențiile făcute de adolescenți, unii dintre aceștia având vârsta apropiată de a ta.

Trebuie să știi că ai dreptul de a pune oricât de multe întrebări. Vocea ta se poate face auzită, iar ceilalți trebuie să țină cont de curiozitățile, îndoielile și punctele tale de vedere.

Astăzi, într-o societate care respectă drepturile copiilor, ei își fac vocea auzită și puterea de a schimba lumea prin dreptul lor de a se exprima liber.

Și tu ești unul dintre ei. Deci, vocea ta contează!

Dicționar

- ***Convenția cu privire la drepturile copilului*** – document în care sunt precizate cele mai importante drepturi necesare pentru ca orice copil să crească sănătos și fericit.
- ***opinie*** – părere, punct de vedere.



Înțelegem

1. Descrie ce vezi în imaginea de la începutul lecției. Care crezi că este mesajul acestei imagini?
2. Barack Obama (imaginea alăturată), fostul președinte al Statelor Unite ale Americii, susținea importanța întrebărilor afirmând: „Să nu vă fie frică să puneți întrebări! Să nu vă fie frică să cereți ajutor! Eu fac asta zilnic. Să ceri ajutor nu este un semn de slăbiciune, ci unul de curaj. Acest lucru arată că ai curajul să recunoști că nu știi unele lucruri, iar astfel vei avea ocazia să înveți lucruri noi".

Tu ce crezi? Să pui întrebări este un semn de slăbiciune sau de curaj?

LIBRIS We know books

Suntem activi. Studiu de caz

1. Citește cu atenție textul de mai jos!

Samantha Smith s-a născut în anul 1972, în orașul american Houlton, la granița dintre Statele Unite și Canada. În noiembrie 1982, când avea zece ani, Samantha i-a scris liderului de atunci al Uniunii Sovietice o scrisoare prin care încerca să afle de ce relațiile dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică erau atât de tensionate. „Dragă domnule Andropov", scria fetița, „Numele meu este Samantha Smith. Am 10 ani. [...] Mi-am tot făcut griji că Rusia și Statele Unite vor porni un război nuclear. Veți vota să fie război sau nu? Dacă nu, spuneți-mi cum veți ajuta ca să nu existe război. Nu trebuie să răspundeți la această întrebare, dar aș vrea să știu de ce vreți să cuceriți lumea sau cel puțin țara noastră. Dumnezeu a creat lumea ca noi să trăim împreună în pace și să nu ne luptăm între noi". În aprilie 1983, a primit răspuns de la Andropov, care a asigurat-o că URSS face toate eforturile să nu existe război pe Pământ și i-a invitat pe ea și pe părinții ei în Uniunea Sovietică. În 1983, la 11 ani, Samantha a făcut un tur al Uniunii Sovietice. La întoarcerea în Statele Unite, Samantha a devenit o celebritate, apărând la talk-show-uri, publicând o carte despre experiențele sale și primind chiar și un rol în televiziune. Samantha Smith a fost numită și „cea mai tânără ambasadoare a Americii".

(adaptare după articolul „Zece copii care au schimbat lumea în bine", *totb.ro*)

2. Împreună cu patru colegi, caută alte articole, povești sau filme despre copii curajoși precum Samantha Smith. Prezentați poveștile în fața clasei.
3. Inspirându-te din articolul de mai sus, redactează împreună cu colegii de clasă o scrisoare cu întrebările voastre despre respectarea drepturilor copilului, adresate președintelui României.

Argumentăm

- Pe pagina de internet a UNICEF aflăm că Smiley (cântăreț și actor român) este Ambasador Național pentru UNICEF în România. El se implică în campanii ce susțin respectarea drepturilor copiilor. Smiley participă, de asemenea, la proiectele Asociației „Dăruiește Viață", care susține copiii și adulții bolnavi de cancer, modernizează și dotează spitale, informează și consiliază pacienți. De ce crezi că este important ca vedetele să susțină drepturile copiilor?



Exprimăm opinii

Scrie, împreună cu colegul de bancă, întrebări despre încălcarea drepturilor copiilor pe care ți le sugerează imaginile de mai jos.







LIBRIS We know books

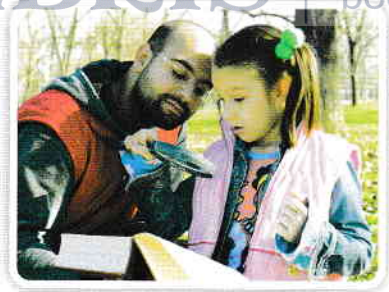





Știai că...?

- În fiecare an, pe 9 februarie este Ziua Siguranței pe Internet.
- 81% dintre copiii care au cont pe rețelele de socializare au încărcat o fotografie a lor, 60% și-au dat numele de familie, 16% – adresa, 50% – numele școlii.

Dicționar

- ***întrebări închise*** – întrebări cu răspunsuri date, din care trebuie să alegi.
- ***întrebări deschise*** – întrebări ce îți lasă libertatea de a formula propriul răspuns.

NE INFORMĂM RESPONSABIL. PE CINE ȘI CUM ÎNTREBĂM?

Descoperim

Întrebările tale sunt importante. Ele te vor ghida într-o lume încă necunoscută. Noi credem că explorările tale vor fi uluitoare și pline de reușite, dar este important să știi să te informezi în siguranță, având grijă la pericolele pe care le poți întâlni.

Cea mai mare încredere o poți acorda persoanelor care trebuie să vegheze asupra ta pentru a fi permanent în siguranță. Părinții au datoria să te ajute să te informezi corect. Atunci când ai o curiozitate, ei trebuie să te ghideze să descoperi ceea ce se potrivește vârstei și nivelului tău de înțelegere. Pe lângă părinți, mai sunt responsabili de informarea ta corectă și alți adulți: profesori, alți membri sau prieteni ai familiei tale, angajați ai unor instituții care se ocupă de respectarea drepturilor tale, cum sunt Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, Organizația „Salvați Copiii", „Telefonul Copilului", Poliția etc.

Poți avea încredere și în grupul tău de prieteni și de colegi sau ai putea să îți cauți singur răspuns la întrebări în cărțile din bibliotecă, în manual ori pe internet.

Dacă informația pe care o cauți este pe internet, trebuie să înveți cum să folosești internetul în siguranță.



Înțelegem

1. Identifică în textul de la rubrica **Descoperim** persoanele în care poți avea încredere când le adresezi întrebări.
2. Numește locurile unde poți fi în siguranță când nu ești cu părinții. Pentru sugestii privește și imaginile din această pagină.
3. Citește sfaturile de mai jos. Împreună cu alți trei colegi scrie încă trei sfaturi pe care le consideri importante pentru copii ca să rămână în siguranță.

LIBRIS We know books

SFATURI

- ✓ Nu pune întrebări persoanelor necunoscute decât dacă sunt angajați ai unor instituții precum: școală, poliție, bibliotecă sau altele din această categorie.
- ✓ Nu-ți dezvălui niciodată în mediul on-line identitatea, adresa, școala, e-mailul sau parola.
- ✓ Întrebările tale trebuie să fie respectuoase.
- ✓ Pentru a afla cât mai multe lucruri despre o situație, folosește întrebări care încep cu: De ce? Cine? Ce? Cum? Când? Unde?

Dacă ții cont de toate acestea, îți dorim mult succes în găsirea răspunsurilor!



Exprimăm opinii

1. Citește cu atenție textul următor și răspunde cerințelor.

Vreau să fiu auzită!

Oana este o fetiță de șapte ani, care pune multe întrebări: vrea să știe când au apărut planetele, de ce vine toamna, de ce trebuie să învețe să numere până la o sută când ea nu are atâtea păpuși, de ce nu e frumos să cânți tare pe stradă, cum au apărut oamenii și dacă o să crească mare când termină de mâncat din farfurie. Mama ei nu are niciodată răbdare să asculte atâtea întrebări. Nici tata nu le aude. Oana speră că o să-i acorde atenție cineva. Într-o zi a aflat că prietenele ei au cont pe Facebook și mulți prieteni care le răspund la întrebări. S-a decis să-și facă și ea cont. Avea o singură problemă: trebuie să ai 13 ani pentru a-ți face unul! Dar cine știe că ea are doar șapte ani?

- Răspunde, împreună cu colegul de bancă, la următoarele întrebări:
  a) Ce drept al copilului este încălcat de părinții Oanei?
  b) Este o acțiune responsabilă să îți faci cont pe Facebook la șapte ani?
  c) Cine trebuie să o ajute pe Oana?
- Imaginează-ți că ești jurnalist și te informezi cu privire la situația Oanei. Scrie trei întrebări pe care le-ai adresa celor responsabili de situația ei.





Info +

- ✓ Informează-te despre pericolele la care te expui pe internet. Citește articolul de la adresa: *https://oradenet.ro/resurse/cancelaria/copii-10-14-ani*
- ✓ În cazul în care te simți în pericol pe internet sau ai făcut în mediul on-line ceva de care te temi, poți cere ajutor la *https://oradenet.ro/ctrl-ajutor*

Dicționar

- ***drepturi ale copilului*** – reguli care protejează copiii.

